

Giny Vos, *Passage de la Baleine*, 2015; geparelstraald scheepsaluminium, multicolor leds en computer; h. 780 x 340 x 6.000 cm. Oude Lombardsteeg Leeuwarden. Foto Ilya Rabinovich

Pagina 67: Giny Vos, *Work To Do*, 1985; kantoorverlichting drie torenflats. Marconiplein Rotterdam, 21 december 1985. Foto Ton Sluyter

GINY VOS: NIEUWSGIERIG EN ALTIJD AAN HET WERK

“IK ZAL EENS LATEN ZIEN WAT IK KAN”, DACHT GINY VOS (ROTTERDAM, 1959) DESTIJD TOEN HAAR DOCENT JOS HOUWELING AAN DE GERRIT RIETVELD ACADEMIE HAAR LINKS LIET LIGGEN. HIJ HAD VOS ALS GROTE STER BINNENGEHAALD EN ZIJN ONTDEKKING METEEN IN HET VIERDE JAAR VAN DE KUNSTACADEMIE GEPLAATST, MAAR HET VIEL HEM TEGEN.

DOOR THEA FIGEE

Zijn negegen gaf precies de prikkel die ze nodig had om een eerste voltreffer neer te zetten. Meteen een groot kunstwerk in de openbare ruimte, met de prestigieuze titel *Work To Do*, het begin van een glansrijke carrière. Ze telde ineens weer mee, want ervaarde ze: “Je bent in de kunst pas iemand als je wat presteert.” Inmiddels, ruim 35 jaar verder, staat iedereen versteld van het feit wat deze kunstenaar met een tomeloze ener-

gie, durf, lef, werkdrift en plezier aan indrukwekkend monumentale werken aan de openbare ruimte heeft toegevoegd. “Ik voel me er thuis. Ik maak een kunstwerk voor een bepaalde plek. En als het goed is, kan de plek niet meer zonder dat werk.” Licht, leds, glas, geometrische vormen, verschijnend en verdwijnend, bewegend, sprookjesachtig, dikwijls geëngageerd en met een lading die de beschouwer geheel vrijwillig uitnodigt de geschiedenis of het eigene van de plek te achterhalen en daarna anders te zien.

Met alle aandacht voor licht komen leds, plexiglas, titanium, maar natuurlijk ook het materiaal glas voorbij. Genoeg aanleiding Vos op te zoeken in haar atelier in Amsterdam.

WORK TO DO

Het atelier in een voormalig pakhuis met uitzicht op het IJ is groot en vol. Ze heeft de maquettes en studies – zeg maar de energie – van al haar projecten graag om zich heen. Een tafel met een computer, waar veel speurwerk wordt verricht, mist

een stoel. "Ik kies voor een actieve houding." Een relaxfauteuil ziet er ongebruikt uit en geeft – als hij al wordt gebruikt – geen zicht op het rustgevend kabbelende water van het IJ, maar op maquettes, schetsen, voorstudies en aantekeningen van eerdere en toekomstige werken. Werken gaat boven alles. Duidelijk zat.

Giny Vos groeide op in Rotterdam, tekende graag, maakte haar eigen kleding en voelde al vroeg de behoefte zich te manifesteren, maar koos voor een lerarenop-

leiding. Het lesgeven beviel haar niet. Ze verhuisde naar Amsterdam waar ze de Rietveld Academie en de Rijksakademie ging volgen. Het begon met videokunst, maar groeide al snel toe naar kunstwerken in de openbare ruimte met aandacht voor licht en beweging. Haar eerste werk was al meteen een titanenklus waarbij ze zich als een regisseur van haar eigen kunstwerken ontpopte. Ook geen enkel werk erna zou zonder het samenbrengen van verschillende partijen kunnen ontstaan. Assistenten, computerdeskundi-

gen, overleg met architecten, planologen, gemeenten, informeren van bewoners. Vos houdt grip op elk detail van haar werk, door veel samenwerking met anderen ook een beetje een *gesamtkunstwerk*. Het eerste werk *Work To Do* (1985) was een lichtinstallatie op drie torenflats op het Marconiplein in Rotterdam. Door verschillende raampartijen in de gebouwen organiseerde ze licht dat zich buiten laat lezen als *Work to do*. Al meteen groot en bijzonder gaf het de aanzet tot veel andere opdrachten en later ook prijzen.

ANDERE TAAL

Een opvallend project is *Passage de la Baleine*, dat in 2015 tot stand kwam. Het is een mooi voorbeeld van de intensieve studie die ze maakt van het verhaal van elke plek. Een smalle vieze steeg in het centrum van Leeuwarden toverde ze om tot een lichtbeleving. Herinnerend aan de tijd dat Leeuwarden nog aan zee lag, klemde ze een 60 meter lang stalen walvisskelet tussen de muren van de steeg. De ribben geven met duizenden lichtleds allure aan de eens zo vieze steeg. "Ik houd van stedelijke rafelrandjes." Ze ging voor deze opdracht ook in gesprek met graffityspuiters die de steeg tot die tijd tot hun werkterrein maakten. Na de installatie van haar poëtische lichtkunst op deze plek kwam er geen graffity meer op

Giny Vos. Foto Thea Figee

Giny Vos, *Monument voor Jan Zwartendijk*, 2018; geparelstraald aluminium; h. 320-400 cm, Ø 730 cm.

Foto Andries de Marez Oijens

Giny Vos, *Sjamaan*, 2016; gegoten glas, staal; Ø 210 cm. *GlassFever*, DordtYart Dordrecht. Foto Jeanne van der Horst

de muren, blijkbaar omdat het toegevoegde verhaal van de kunstenaar de ruimte in positieve zin had veranderd. "Je moet met kunst in de openbare ruimte een andere, gelaagde taal spreken. Het wordt beleefd door mensen in de kunst maar ook door mensen die misschien nooit in een museum komen."

GLAS IS ENERGIE EN LICHT

In 2016 komt ze in aanraking met geblazen glas. Ze werd door DordtYart in het kader van de glastentoonstelling *GlassFever* uitgenodigd met de grote glasmeesters in Studio Berengo in Venetië te werken. Wat haar fascineerde, was het verbeelden van het korte moment waarop het glas uit de oven komt, nog heet en vloeibaar en lichtgevend. "Glas is heel hard, genadeloos en sterk, maar is ook energie, licht, transparant. Daar waar het als een enorme bol energie vanuit zichzelf licht geeft. Dat moment wilde ik pakken." Het leidde tot *Sjamaan*, een kleurrijke enorm grote cirkelvorm in fusetechniek. Hij straalde dominant in de *GlassFever*-tentoonstelling en uiteindelijk in het atrium van het Erasmus Medisch

Centrum in Rotterdam waar hij met elk invallend licht het gebouw en wat daar gebeurt een klein beetje magie mag meegeven. Daar beantwoordt het werk volop aan de eis die Vos aan elk werk stelt. "Hoe kan ik met de dynamiek van licht en beweging betekenis geven aan het verhaal van een bepaalde ruimte, die ruimte laten spreken." Het gaat ook om verwondering, een openbare ruimte die zelf aan het woord komt door een ingreep van de kunstenaar. Groot en opvallend is elk werk tegelijk bescheiden. Als de duizenden lichten van de leds in menig kunstwerk doven is het verhaal helemaal weg en neemt iets anders de plek over. Lichtkunst die opdoemt en weg kan zijn, het verhaal van de eens zo kunstloze plek meeneemt en teruggeeft.

FENIKS

Hoe groot elk project ook uitpakt, het zijn er altijd een paar die tegelijk worden uitgevoerd. Vanaf de A28 bij Zwolle ter hoogte van het Vechtdal staat sinds dit jaar een feniks, opgebouwd uit 1763 stalen kokerprofielen, waarvan één van de zijden is bekleed met titanium. Vos liet

de repen met een bijzonder mooi en rijk kleurverloop in Japan vervaardigen. Als de zon op deze 18 meter hoge feniks gaat schijnen, geeft dat een bijzondere ervaring. De vleugels hebben een spanwijdte van 22 meter, dus niet over het hoofd te zien. Vos vraagt met dit werk aandacht voor de problematiek van klimaatverandering en energietransitie. De feniks staat in de mythologie symbool voor 'herboren worden'. Hij verrijst uit zijn eigen as en staat hier voor de kracht van de natuur die zichzelf weet te herstellen. Door titanium te gebruiken kan dit werk energiezuinig zijn, want elk weertype kleurt het materiaal even mooi.

PORTAL TO SAFETY

Een eerder voorbeeld van geëngageerde kunst is het monument voor Jan Zwartendijk dat ze in 2018 in Kaunas in Litouwen maakte. Zwartendijk hielp in de oorlog duizenden Joden uit Litouwen ontsnappen door valse visa voor ze te maken. Tegenover het gebouw waar Zwartendijk de visa's vervaardigde, plaatste Vos rond een boom een spiraal van pastelgetinte lichtlijnen. Ze symboli-

seren het leven dat voor die mensen vanaf het moment van het verkrijgen van de nepvisa's door kon gaan.

In mei van dit jaar werd een volgende fase toegevoegd met *Portal to Safety* in de entreehal van het Ministerie van Buitenlandse zaken in Den Haag. Het is de plek waar mensen wachten op het krijgen van hun identiteitspapieren. Ze maakte hiervoor een fantasierijke vertaling van het gebouw in Kaunas, opgebouwd uit verticale transparante stroken van diachronisch glas. Het mooie van dit kleurrijke materiaal is dat het continue van kleur verandert, afhankelijk van de plek waar je staat en op de 'deur naar de vrijheid' wacht. Je kunt er veel woorden aan toevoegen, maar ..."het gaat mij echt om de verbeelding en verwondering, het eerste contact met de beschouwer." Dat is op z'n sterkst toch vaak zonder woorden.

www.ginyvos.nl

Boven: Giny Vos, *Feniks*, 2024; 1763 stalen kokerprofielen en titanium; 2.200 x 1.800 cm. A28 bij Zwolle.

Giny Vos, *Portal to Safety*, 2024; diachronisch glas en natuursteen; 60 x 55 x 190 cm. Ministerie van Buitenlandse Zaken, Den Haag

